

VALTIONEUVOSTON ASETUS VIENTIVALVONTANEUVOTTELUKUNNASTA**Pääasiallinen sisältö**

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan annettavan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettua lakia (500/2024) täydentäviä säännöksiä vientivalvontaneuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta. Asetuksen sääntely vastaisi pääosin voimassa olevaa valtioneuvoston asetusta vientivalvontaneuvottelukunnasta (297/2011).

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Asetusehdotus liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja rikoslain 46 luvun 1 ja 12 §:n muuttamisesta joka sisältää myös tämän asetuksen antamisen kannalta välttämättömän asetuksenantovaltuuden. Uudella lailla kumotaan voimassa oleva kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annettu laki (562/1996) ja samalla kumoutuu myös kyseisen lain nojalla annettu asetus vientivalvontaneuvottelukunnasta (297/2011). Tämän vuoksi uuden lain voimaan tullessa on tarpeen antaa uusi valtioneuvoston asetus vientivalvontaneuvottelukunnasta.

Uuden kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain 20 §:n 1 momentin mukaan ulkoministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston asettama vientivalvontaneuvottelukunta. Vientivalvontaneuvottelukunnan tehtävänä on edistää kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvää viranomaisyhteistyötä ja yhteyksiä elinkeinoelämän kanssa. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä vientivalvontaneuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta.

2 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä ulkoministeriössä. Asetuksen valmistelu aloitettiin kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain uudistuksen valmistelun yhteydessä ja valtioneuvoston asetuksen luonnos oli lakiuudistusta koskeneen hallituksen esityksen liitteenä. Hallituksen esityksen luonnoksesta, jonka liitteenä oli myös asetusluonnos, järjestettiin lausuntokierros 10.11.-22.12.2023 ja vientivalvontaneuvottelukuntaa koskevaa osuutta kommentointiin jo siinä vaiheessa. Hallituksen esityksestä järjestetyn lausuntokierroksen materiaali löytyy valtioneuvoston yhteisiltä hankesivuilta osoitteesta valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella UM008:00/2019.

Valtioneuvoston asetuksen luonnoksesta järjestettiin erillinen lausuntokierros 3.6.2024-15.7.2024. Lausuntokierroksen materiaali löytyy valtioneuvoston yhteisiltä hankesivuilta osoitteesta valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella UM007:00/2024. Lausuntopyyntöön pyydettiin vastauksia lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta ja lausuntopyyntö toimitettiin Elinkeinoelämän keskusliitolle, Kaupan liitolle, liikenne- ja viestintäministeriölle, oikeusministeriölle, PIA ry:lle, Poliisihallitukselle, puolustusministeriölle, Pääesikunnalle, Suojelupoliisille, Suomen Yrittäjät ry:lle, Teknisen kaupan liitolle, Teknologiateollisuudelle, Tullille ja työ- ja elinkeinoministeriölle. Myös jakelun ulkopuolisten tahojen oli

mahdollista antaa lausunto asiassa lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta. Lisäksi valtioneuvoston asetuksen luonnosta on käsitelty vientivalvontaneuvottelukunnan kokouksessa.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa oleva säännös vientivalvontaneuvottelukunnasta muuttuu uuden lain voimaan tullessa suhteessa kumottavan lain vientivalvontaneuvottelukuntaa koskevaan säännökseen. Voimassa olevan säännöksen mukaan periaatteellisesti merkittävien vientivalvonta-asioiden valmistelua varten on valtioneuvoston asettama vientivalvontaneuvottelukunta. Uudessa säännöksessä tämä ei sisälly neuvottelukunnan toimiin, vaan neuvottelukunnan tehtävänä on uuden säännöksen mukaan edistää vientivalvontaan liittyvää yhteistyötä. Lain perussäännöksen muutoksen johdosta myös valtioneuvoston asetuksen sääntelyyn on tarpeen ehdottaa eräitä muutoksia. Pääosin valtioneuvoston asetuksen sääntely vastaisi kuitenkin sisällöltään voimassa olevaa valtioneuvoston asetusta vientivalvontaneuvottelukunnasta.

Asetuksen sääntely vientivalvontaneuvottelukunnan tehtävistä säilyisi pääosin nykytilaa vastaavana ja tehtävinä mainittaisiin vientivalvontaan liittyvän viranomaisyhteistyön ja elinkeinoelämän yhteyksien edistäminen sekä vientivalvonnan kehittämiseen osallistuminen. Sen sijaan voimassa olevassa asetuksessa mainittu lausuntojen antaminen lupaviranomaisille merkittävistä vientivalvontaan liittyvistä asioista ei sisältyisi uuden asetuksen mukaisiin neuvottelukunnan tehtäviin. Lupaviranomainen hoitaa tehtävänsä itsenäisesti, eikä vientivalvontaneuvottelukunnan tehtäviin kuulu osallistua yksittäisten lupa-asioiden käsittelyyn. Ottaen huomioon, että neuvottelukunta pääsääntöisesti kokoontui kerran vuodessa ei lausuntomenettelyä pidetty tarkoituksenmukaisena. Keskeisiä vientivalvonta-asioita tullaan edelleen käsittelemään neuvottelukunnan kokouksissa ja kuulemaan sen jäseniä. Tarkoituksena on myös tulevaisuudessa tehostaa työryhmien toimintaa, jotta yhteyksiä voitaisiin laajentaa ja syventää eri kaksikäyttötuotteiden toimijoiden kanssa.

Neuvottelukunnan kokoonpanoa ja asettamista koskeva sääntely säilyisi pääosin nykytilaa vastaavana. Jatkossakin asetuksen mukaan valtioneuvosto määräisi vientivalvontaneuvottelukunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muut jäsenet sekä näiden henkilökohtaisen varajäsenet viideksi vuodeksi kerrallaan. Asetuksen mukaan jatkossakin neuvottelukunnassa tulisi olla edustettuna ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, puolustusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, suojelupoliisi, Poliisihallitus, Tulli, sekä elinkeinoelämä. Uutena asiana ehdotetaan, että asetuksen mukaan neuvottelukunnassa tulisi olla edustettuna myös Puolustusvoimat. Edellä mainitut viranomaiset ovat keskeisimmät vientivalvontaan liittyvistä asioista vastaavat viranomaiset Suomessa. Viranomaisten lisäksi neuvottelukunnassa tulisi olla mukana elinkeinoelämän edustus. Nykytilaa vastaisivat myös säännökset siitä, että neuvottelukunta voi perustaa asioiden valmistelua varten työryhmiä, joihin voidaan kutsua asiantuntijoita sekä siitä, että neuvottelukunta voi ottaa sihteereitä. Työryhmät mahdollistavat laajan ja joustavan yhteydenpidon viranomaistahojen välillä ja eri sidosryhmien kanssa. Lisäksi työryhmien avulla voidaan kartoittaa kansallisen valvontaluettelon päivitystarvetta sekä arvioida tuotteiden lisäämistä tai poistamista kansallisesta valvontaluettelosta. Uutena asiana asetuksessa ehdotetaan säädettävän, että neuvottelukunta voisi tarvittaessa käyttää asiantuntijoita. Voimassa olevan asetuksen mukaan asiantuntijoita voidaan kutsua vain neuvottelukunnan perustamiin työryhmiin, mutta olisi perusteltua, että neuvottelukunta voisi tarvittaessa käyttää asiantuntijoita myös muissa tehtävissä esimerkiksi neuvottelukunnan kokouksissa.

Tässä yhteydessä esitetään muutosta menettelyyn, jota noudatettaisiin silloin, kun neuvottelukunnan jäsen tai varajäsen eroaa kesken toimikauden. Voimassa olevan asetuksen mukaan tällaisessa tilanteessa

valtioneuvosto määrää hänen tilalleen uuden jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Tässä yhteydessä esitetään, että toimivalta nimetä jäsen tai varajäsen eronneen tilalle olisi ulkoministeriöllä. Yksittäisten jäsenmuutosten osalta ei pidetä tarpeellisena, että asiasta päättäisi valtioneuvosto. Prosessi on raskas ja saattaa henkilövaihdosten yleisyydestä johtuen toistua usein neuvottelukunnan toimikauden aikana. Yksittäisten jäsenmuutosten osalta riittävää olisi, että päätöksen jäsenmuutoksista tekisi jatkossa ulkoministeriö osallistujatahon ehdotuksesta.

Vientivalvontaneuvottelukunta ei käytä perustuslain 119§:n 2 momentin mukaista julkista valtaa. Täten sen tehtävistä voidaan säätää asetuksella.

4 Pääasialliset vaikutukset

Vaikutukset keskittyvät kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyvän yhteistyön syventämiseen viranomaistahojen välillä ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Asetuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai muita vaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

Lausuntoja annettiin yhteensä kahdeksan kappaletta. Lausunnoissaan oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Poliisihallitus, Suojelupoliisi ja Suomen Yrittäjät ry ilmoittivat, ettei edellä mainituilla tahoilla ole lausuttavaa asiasta. Yhteenvetona annetuista lausunnoista voi todeta, että asetusehdotusta pidetään kokonaisuudessaan kannatettavana. Muun muassa Tulli kannatti ehdotusta eikä esittänyt sisällöllisiä muutoksia. Puolustusministeriö pitää hyvänä, että Puolustusvoimien edustus on lisätty osaksi vientivalvontaneuvottelukuntaa. Lisäksi puolustusministeriö toteaa, että on perusteltua, ettei neuvottelukunnan tehtäviin enää kuuluisi yksittäisten lupa-asioiden käsittely, vaan neuvottelukunnan tarkoituksena olisi keskittyä laajemmin vientivalvonta-asioiden käsittelyyn.

Pia ry toteaa lausunnossaan, että vientivalvontaneuvottelukunnan tehtäviin ehdotetut muutokset ovat tarpeellisia. PIA ry nostaa esille aiemmin kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskevan hallituksen esityksen yhteydessä esittämänsä huolen kansallisesta valvontaluettelosta ja sen päivittämisestä. Kansalliselle valvontaluettelolle tulisi asettaa kahden vuoden määräaikaistarkasteluvelvoite ja että kansallisen valvontaluettelon lisäämiseen tai poistamiseen liittyviä menettelyitä tulisi kehittää. PIA ry tukee siten asetusluonnoksessa esitettyä mallia, jossa vientivalvontaneuvottelukunta voisi perustaa työryhmiä ja kutsua niihin asiantuntijoita.

Lausuntopalautteen perusteella asetusehdotukseen ei ehdoteta tehtävän muutoksia, koska asetusehdotusta pidettiin kannatettavana eikä siihen ehdotettu merkittäviä sisällöllisiä muutoksia. Lausuntopalautteen perusteella perustelumuistioon lisättiin työryhmien osalta Pia ry:n huomio, jonka mukaan työryhmiä voitaisiin käyttää hyväksi kansallisen valvontaluettelon päivittämistarpeen kartoittamisessa.

6 Laintarkastus

Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastuksessa.

7 Voimaantulo

Valtioneuvoston asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan samaan aikaan kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain kanssa. Näin ollen asetus ehdotetaan tulevan voimaan 15.9.2024.

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain voimaantuloa koskevan 24 §:n mukaan lain voimaan tullessa toimiva vientivalvontaneuvottelukunta jatkaa toimikautensa loppuun. Neuvottelukunnan toimikausi päättyy 30.6.2028.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen vientivalvontaneuvottelukunnasta.